

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВИ І ПРАВА КРАЇН ЄВРОПИ

**КОНСТИТУЦІЙНИЙ ПРИНЦИП РІВНОСТІ:
ПРАВАЗАСТОСОВЧІ АСПЕКТИ**

Монографія

Ужгород
2018

УДК 342.722
К 65

Рекомендовано до друку Вченою радою
юридичного факультету Ужгородського національного університету
(протокол № 3 від 28.12.2017 р.)

Авторський колектив:

Фаловська Ірина Миколаївна – кандидат юридичних наук, суддя Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ.

Бисага Юрій Михайлович – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри конституційного права та порівняльного правознавства ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Бисага Юрій Юрійович – кандидат юридичних наук, доцент, приватний нотаріус, доцент кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Коцкулич Вероніка Вікторівна – старший викладач кафедри конституційного права та порівняльного правознавства юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Рецензенти:

Грובה Вікторія Павлівна – доктор юридичних наук, професор.

Дешко Людмила Миколаївна – доктор юридичних наук, професор.

Фаловська І.М.

К 65 Конституційний принцип рівності: правозастосовчі аспекти : монографія / І.М. Фаловська, Ю.М. Бисага, Ю.Ю. Бисага, В.В. Коцкулич. – Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2018. – 204 с.

ISBN 978-966-916-658-6

Монографія присвячена розробці науково-обґрунтованої концепції конституційного принципу рівності.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів, посадових осіб органів державної влади та місцевого самоврядування, а також інших осіб, які цікавляться теоретичними та практичними проблемами правозастосування принципу рівності, його природи, особливостей закріплення у Конституції України та чинному законодавстві.

УДК 342.722

ISBN 978-966-916-658-6

© І.М. Фаловська, Ю.М. Бисага,
Ю.Ю. Бисага, В.В. Коцкулич, 2018

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА 5

ГЛАВА 1

КОНСТИТУЦІЙНИЙ ПРИНЦИП РІВНОСТІ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

1.1. Генеза ідеї рівності як філософсько-правової категорії
у світовій політико-правовій думці..... 7

1.2. Поняття та особливості розуміння
конституційного принципу рівності 32

1.3. Особливості закріплення конституційного принципу
рівності в нормативно-правових актах:
порівняльний аналіз 54

Висновки до Глави 1 68

ГЛАВА 2

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПРАВЗАСТОСУВАННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРИНЦИПУ РІВНОСТІ: ПРОБЛЕМИ РОЗУМІННЯ ТА ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Теоретичні проблеми та особливості застосування
конституційного принципу рівності
суб'єктами конституційних правовідносин 72

2.2. Практичні проблеми розуміння та застосування
конституційного принципу рівності
та шляхи їх вирішення..... 96

Висновки до Глави 2 124

ГЛАВА 3
ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ
КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРИНЦИПУ РІВНОСТІ
У ПРАКТИЦІ ОРГАНІВ СУДОВОЇ ВЛАДИ

3.1. Особливості правозастосування принципу рівності органами судової влади при розгляді приватноправових справ	127
3.2. Застосування конституційного принципу рівності у публічно-правових відносинах при розгляді судами кримінальних справ	168
Висновки до Глави 3	177
ПІСЛЯМОВА	180
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	184

ПЕРЕДМОВА

Залежно від обставин, з якими зіштовхуються суспільство та держава у процесі свого становлення, уявлення про зміст рівності між людьми змінювалося від епохи до епохи. При цьому, основний вектор змін, як свідчить історія, був пов'язаний з боротьбою народів за утвердження рівних для всіх можливостей, забезпеченні справедливості, свободи та гуманізму. Український народ теж пройшов тривалий шлях до власного визнання як свободолюбивої, гідної нації, що здатна керувати демократичною державою, в межах якої права і свободи людини та громадянина гарантуються фундаментальними правовими принципами, у тому числі конституційним принципом рівності.

Вищевказане дає беззаперечну підставу стверджувати, що дослідження конституційної проблематики рівності в Україні є актуальним, хоча й непростим завданням, а виважена систематизація та нове наукове опрацювання наявних наукових знань у цій сфері є сьогодні вкрай необхідним. Аналіз вітчизняної правової науки показує, що загальнотеоретичні та спеціалізовані питання, пов'язані із застосуванням правових принципів досі залишаються дискусійними та є актуальними вже за визначенням. Вказані питання лише частково ставали предметом аналізу у теорії конституційного права, однак комплексно означена проблематика ще не досліджувалася.

Різні аспекти конституційного принципу рівності досліджувались у працях таких вчених як: С. Боднар, О. Васильченко, М. Вітрук, О. Дашковська, В. Колісник, А. Колодій, А. Олійник, М. Орзіх, О. Панкевич, О. Петришин, В. Погорілко, І. Полховська, П. Рабінович, С. Рабінович, М. Савчин, А. Савицька, Ю. Годика, М. Цвік, В. Шаповал, С. Шевчук, Ю. Шемшученко, Л. Явич та ін. Напрацювання вищевказаних авторів наштовхнули на висновок про необхідність подальшої розробки питань застосування конституційного принципу рівності у практичній діяльності органів державної

влади, зокрема судів загальної юрисдикції, як суб'єктів правозастосування та забезпечення прав і свобод людини в Україні.

У даній монографії автори ставили за мету визначення поняття конституційного принципу рівності, його природи, особливостей закріплення у Конституції України та чинному законодавстві; аналіз теоретичних та практичних проблем правозастосування принципу рівності, а також вироблення на основі проведеного дослідження науково обґрунтованих рекомендацій та пропозицій щодо вдосконалення практики розуміння та застосування конституційного принципу рівності в діяльності органів державної влади.

Результати проведеного дослідження можуть бути використані у науково-дослідній діяльності для подальшої розробки та аналізу проблем загальнотеоретичного та конституційно-правового характеру щодо застосування принципів права; для вдосконалення нормативно-правової бази, яка регулює питання застосування принципів права, закріплює механізми їх застосування; у навчальному процесі: під час викладання курсів конституційного права, конституційно-процесуального права, дисциплін, пов'язаних із проблемами практичної діяльності, а також при підготовці відповідних розділів підручників та навчальних посібників; у правозастосовній сфері – безпосередньо у практичній діяльності органів державної влади, зокрема, органів судової влади, Конституційного Суду України та інших.